

Vård av tillståndslösa patienter

Som stöd för personal inom sjuk- och tandvård i kontakten med tillståndslösa i Region Jämtland Härjedalen.

Information om regler, rekommendationer och praktiska rutiner vid vård av tillståndslösa patienter. Innehåller bland annat instruktioner för registrering av reservnummer-nummer, frikort, läkemedelsförskrivning och sekretessregler.

Följande gäller vid vård av personer som inte kan styrka att de sökt asyl, inte avser söka asyl i Sverige eller av annan anledning vistas i landet utan giltiga tillstånd (till exempel personer som fått avslag på sin asylansökan).

I begreppet "tillståndslös" inbegrips även personer som inte avser att söka asyl.

Vad säger lagen och hur ska du som medarbetare i hälso-sjuk- och tandvård veta vem som är tillståndslös?

Enligt svensk utlänningslag är huvudprincipen att utlänningar ska ha uppehållstillstånd för att stanna i mer än tre månader, så länge de inte är EU-medborgare då EES-avtalet gäller. Tillståndslösa kan även ha rest in i landet legalt, med eller utan visum, men vistas här utan tillstånd om de stannat längre än den tid deras visum tillåtit. Sedan juli 2013 gäller Lag (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd nedan kallad lagen. Den ger tillståndslösa (även kallade papperslösa) rätt till viss sjukvård och tandvård. Lagen omfattar i första hand tredjelandsmedborgare som vistas olovligen i landet.

Socialstyrelsen gav 2014 ut en vägledning för "vård av papperslösa" och i april 2015 lade man till en formulering på sin hemsida om att även utsatta EU/EES-medborgare ska kunna omfattas av lagen. Formuleringen grundar sig på ett uttalande i propositionen, där det framgår att den utökade tillgången på hälso- och sjukvård i enstaka fall kan bli tillämplig även på unionsmedborgare som vistas i Sverige utan tillstånd.

Tillståndslösa kan alltså även innefatta utsatta EU/EES-medborgare som vistas i landet utan uppehållsrätt varav de flesta saknar sjukförsäkring i sitt hemland och därför inte kan uppvisa ett Europeiskt Sjukförsäkringskort. Om patienten kommer från ett EU-land ska alltid Europeiska sjukförsäkringskortet efterfrågas. Om personen inte har sådant, (gäller inte om det uppges vara borttappat eller glömt) förutsätter vi att patienten tillhör denna grupp tillståndslösa och registreras då som sådan vid vårdtillfället.

Ingen människa ska behöva argumentera för sin rätt till vård i en akut situation

Det är inte ett uppdrag/ansvar för vårdpersonal eller personal på mottagning eller reception att efterforska eller bedöma om patienten vistas med eller utan tillstånd i landet.

Genom registrering enligt nedanstående kan regionens Hälso- och sjukvårdspolitiska avdelning utbetala ersättning till vårdgivande enhet på samma sätt som för asylsökande och samtidigt få en sammanhållen bild av kostnader för, samt behov och nyttjandefrekvens av vård för denna grupp av vårdsökande.

Ansvaret att vid tveksamheter efterforska om betalningsansvaret ligger på patient eller det land patienten ursprungligen kommer ifrån ligger på regionens asyl-flyktingsamordning och inte hos vårdgivande enhet.

Oavsett patientens status ska denne ha tillgång till omedelbar vård enligt hälso- och sjukvårdslagen och tandvårdslagen. Personerna i fråga har ett betalningsansvar, men den medicinska vården ska i likhet med övriga patientgrupper komma i första hand och betalningsförmågan i andra hand.

Rätten till vård

Enligt lagen är landstingen skyldiga att erbjuda vuxna personer som vistas i landet utan tillstånd samma vård som erbjuds vuxna asylsökande. Här avses subventionerad vård och tandvård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort, preventivmedelsrådgivning, läkemedel som omfattas av läkemedelsförordningen som förskrivs i samband med denna vård, samt hälsoundersökning.

Vård som inte kan anstå betyder att även en måttlig fördröjning av vården ska bedömas kunna medföra allvarliga följder för patienten. Vilken vård som inte kan anstå, avgörs av den ansvariga läkaren eller annan legitimerad vårdpersonal i det enskilda fallet.

Barn som vistas i landet utan tillstånd (avser inte tillfällig vistelse) ska erbjudas vård på samma sätt som bosatta och asylsökande barn, det vill säga subventionerad fullständig hälso- och sjukvård, inklusive regelbunden tandvård.

Sekretess och tystnadsplikt

Samma sekretesslagstiftning och sekretessbrytande bestämmelser gäller för sjukvården oavsett om patienten är svensk medborgare eller inte. Detta finns beskrivet i Vård av tillståndslösa patienter

Vid tveksamheter hänvisas till chef

Det finns även en specifik sekretessregel i Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) 21 kap.

”Utlännings säkerhet i vissa fall

5 § Sekretess gäller för uppgift som rör en utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föränleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar.” (OSL 21 kap. 5 §)

Om polisen efterfrågar en namngiven person på en sjukvårdsinrättning är sjukvårdspersonalen skyldig att svara - dock utgår ingen påföljd (=straff) om sjukvårdspersonalen väljer att inte svara. Sjukvårdspersonal får dock aldrig kontakta polisen (eller Migrationsverket) på eget initiativ om en tillståndslös patient söker vård. Detta är ett brott mot sjukvårdssekretessen och därmed straffbart.

Betänketid

Betänketid (så kallad lämpligt rådrum) är tillåtet både vad gäller tystnadsplikten och den skriftliga sekretessen, det vill säga man behöver inte svara omedelbart, utan kan be att få återkomma efter en kortare tid eller överlämna frågan till närmaste chef.

Återuppringning

Återuppringning, för att förvissa sig om att mottagaren av den begärda sekretessbelagda informationen är behörig, kan ingå i betänketiden.

Återuppringning som kontrollmetod är endast meningsfull i de fall

telefonnumret går att kontrollera via nummerupplysningen eller koppling sker via mottagande televäxel, till exempel på annan myndighet.

Patientavgift

Patientavgiften för vuxna tillståndslösa patienter är samma som för asylsökande vuxna.

Tillståndslösa barn har fri hälso- och sjukvård samt tandvård på samma sätt som barn som är skrivna i Region Jämtland Härjedalen.

Dokumentation/Information

Patientjournal ska föras vid all vård, undersökning och behandling av patient inom hälso- och sjukvården. En patientjournal ska innehålla de uppgifter som behövs för en god och säker vård enligt Patientdatalagen.

Dokumentation/journal av vårdtillfälle/ öppenvårdskontakt görs i rådande journalsystem med den identitet som föreligger. Observera att vid vård av barn/nyfödda ska inte förälders/vårdgivarens namn, personnummer eller liknade anges i journaltexten i barnets journal, men dessa uppgifter kan registreras under närståendeinformation.

Vårdenheten ska lämna ut kopia på dokumentation från patientjournal till patient, med reservnummer angivet, och uppmana patienten att alltid ta med dessa handlingar vid nästa vårdkontakt, oavsett om det sker i eller utanför länet.

Lämna alltid vårdenhetens kontaktuppgifter (telefonnummer, öppettider och eventuellt namngiven kontaktsjuksköterska) till patienten så att han eller hon vid behov kan återkomma om vårdbehovet förändras eller om det finns frågor.

Läkemedelsförskrivning

Sker via pappersrecept som patienten tar med till apoteket. Receptet ska förutom reservnummer kompletteras med födelsedatum 6 siffror.

Vård av tillståndslösa patienter

Dessa personer ska registreras i Cosmic utifrån uppvisande av identifikationsdokument eller muntlig uppgift om födelsedatum, med upprättande av reservnummer och LMA-frikort nr: **00-000000**.

Om ingen identitetshandling finns markeras "Ej legitimerad" i kassan. Det finns som alternativ vid legitimationssätt

När patienten anmäler sig i receptionen utan giltiga handlingar, se ovan, fråga alltid efter om patienten redan har ett reservnummer. Om inte, eller om patienten av skyddsskäl väljer att inte uppge detta måste du skapa ett nytt reservnummer genom att från **menyraden Patient** välja

Reservnummer Master

Skapa reservnummer

Efternamn – det personen vill ange eller OID (oidentifierad) + en siffra eller bokstav som journalsystemet accepterar.

Förnamn – det personen vill ange eller OID (oidentifierad) + en siffra eller bokstav som journalsystemet accepterar.

Om adress finns som personen vill uppge

Land – välj SVERIGE

Kön

Födelsedatum – det personen vill ange - om möjligt från befintlig id-handling.

Tryck på knappen **Skapa reservnummer** för att skapa ett reservnummer,. **Stäng** rutan "Skapa reservnummer" och gå till patientkortet

Patientkort

Eventuella kontaktuppgifter som patienten önskar dela fylls i.

Lägg till Land **Sverige** i Folkbokföringsuppgifter

Frikort

I patientkortet finns fliken **"Information"**. Öppna denna och välj därefter fliken **"Frikort"** Klicka på knappen "lägg till"

Välj **"typ av frikort" LMA-frikort** (används även för tillståndslösa)

Skriv i nummer 00-000000

Fliken Medlemskap uppdateras med Asylsökande –Spara

Bokning av tillståndslös i T4

följ folktandvårdens riktlinje Tandvård för Flyktingar, T4

under punkt Flyktingar utan uppehållstillstånd, så kallade papperslösa eller gömda

<https://rjh.centuri.se/RegNo/37142>